

TBC Kredit MMC

31 dekabr 2015-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	1
Mənfaət və ya Zərər və sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat.....	2
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat.....	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəketi haqqında Hesabat.....	4

Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1 Giriş	5
2 Şirkətin Əməliyyat Mühiti	5
3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi.....	6
4 Uçot Siyasetinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr.....	12
5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şəhərlərin Tətbiqi	13
6 Yeni Uçot Qaydaları.....	13
7 Pul Vəsaitleri və Onların Ekvivalentləri	15
8 Müşteriləre Verilmiş Kreditlər və Avanslar	16
9 Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər	21
10 Sair Aktivlər	22
11 Banklara Ödeniləcək Vəsaitlər.....	22
12 Müddətli Borc Öhdəlikləri	22
13 Korporativ İstiqrazlar	24
14 Avroistiqrazlar	24
15 Sair Öhdəliklər	24
16 Nizamname Kapitalı.....	25
17 Faiz Gelirləri və Xərcləri.....	25
18 İnzibati və sair Əməliyyat Xərcləri	25
19 Mənfaət Vergisi	26
20 Seqmetlər üzrə Tehlili	27
21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilmesi	30
22 Kapitalın idarə Olunması	37
23 Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzleşdirilməsi	38
24 Teehhüdler və Şərti Öhdəliklər	39
25 Maliyyə Aletlərinin Ədalətli Dəyəri	39
26 Maliyyə Aletlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilmesi	41
27 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	42
28 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr	42

Müstəqil Auditorun Hesabatı

TBC Kredit MMC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Biz TBC Kredit MMC-nin (“Şirkət”) 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarından, eləcə də əsas uçot siyasetlərinin qısa xülasəsindən və digər izahedici məlumatlardan ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin firıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Həmin Standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhv'lərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də firıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, auditə mövcud uçot siyasetinin uygunluğunun və rəhbərliyin uçot ehtimallarının əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

PricewaterhouseCoopers Audit Azərbaijan LLC

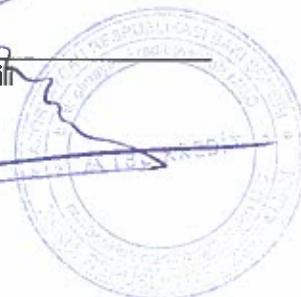
1 iyun 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

TBC Kredit MMC
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

<u>Min Azerbaycan manatı ilə</u>	Qeyd	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Aktivlər			
Pul vəsaitləri ve onların ekvivalentləri	7	6,405	1,076
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	40,739	36,443
Qeyri-maddi aktivlər	9	120	47
Əsas vəsaitlər	9	296	226
Sair maliyyə aktivləri		37	69
Sair aktivlər	10	258	225
Satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər		-	53
Cari il üzrə mənfəət vergisi aktivi		5	61
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi	19	1,327	217
Cəmi aktivlər		49,187	38,417
Öhdəliklər			
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	11	1,647	392
Müddətli borc öhdəlikləri	12	25,398	17,301
Korporativ istiqrazlar	13	3,055	3,046
Avroistiqrazlar	14	7,948	3,986
Sair maliyyə öhdəlikləri		56	6
Sair öhdəliklər	15	280	389
Cəmi öhdəliklər		38,384	25,120
Kapital			
Nizamname kapitalı	16	8,453	8,453
Bölüşdürülməmiş mənfəət		2,350	4,844
Cəmi kapital		10,803	13,297
Cəmi öhdəliklər və kapital		49,187	38,417

1 iyun 2016-cı il tarixində İdarə Heyətinin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Spartak Tetraşvili
 Direktor

Çingiz Abdullayev
 Baş Mühasib

TBC Kredit MMC**Mənfaət və ya Zərər və sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat**

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Faiz gəlirləri	17	9,057	7,615
Faiz xərcləri	17	(2,496)	(1,924)
Xalis faiz gəlirləri		6,561	5,691
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	8	(6,208)	(346)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəlirləri		353	5,345
Haqq və komissiya gəlirləri		-	26
Haqq və komissiya xərcləri		(51)	(50)
Məzənnə fərqi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		230	5
Sair əməliyyat gəlirləri		15	55
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	18	(3,642)	(3,155)
Vergidən əvvəlki mənfaət/(zərər)		(3,095)	2,226
Mənfaət vergisi krediti/(xərci)	19	601	(463)
İl üzrə mənfaət/(zərər)		(2,494)	1,763
İl üzrə sair məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)		(2,494)	1,763

TBC Kredit MMC
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Nizamname kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2014-cü il tarixinə qalıq	8,453	3,081	11,534
2014-cü il üzrə mənfəət	-	1,763	1,763
2014-cü il üzrə sair məcmu gəlir	-	-	-
2014-cü il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	1,763	1,763
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	8,453	4,844	13,297
2015-ci il üzrə zərər	-	(2,494)	(2,494)
2015-ci il üzrə sair məcmu gəlir	-	-	-
2015-ci il üzrə cəmi məcmu zərər	-	(2,494)	(2,494)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	8,453	2,350	10,803

TBC Kredit MMC
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	2015	2014
Əməliyyat fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		8,875	7,509
Ödenilmiş faizlər		(2,500)	(1,890)
Alınmış haqq və komissiyalar		-	26
Ödenmiş haqq və komissiyalar		(51)	(50)
Alınmış sair eməliyyat gelirləri		14	55
İşçi heyəti üzrə ödənilmiş xərclər		(2,463)	(2,099)
Ödenmiş inzibati və sair eməliyyat xərcləri		(1,065)	(996)
Ödenmiş mənfəət vergisi		(453)	(794)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fealiyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti		2,357	1,761
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis azalma/(artım)		5,310	(4,952)
Sair eməliyyat aktiv və öhdəliklərində xalis dəyişiklik		(27)	(24)
Əməliyyat fealiyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		7,640	(3,215)
İnvestisiya fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Binalar və avadanlıqların alınması	9	(137)	(81)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	9	(89)	(7)
İnvestisiya fealiyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(226)	(88)
Maliyyəleşdirmə fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Müddəti borc öhdəliklərindən daxilolmalar		-	6,863
Müddəti borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(5,747)	(8,682)
Rezident banklardan alınmış borclar üzrə daxilolmalar		1,647	392
Rezident banklardan alınmış borcların ödənilməsi		(392)	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar üzrə daxilolmalar		-	6,901
Buraxılmış borc qiymətli kağızların ödənilməsi		-	(1,989)
Maliyyəleşdirmə fealiyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		(4,492)	3,485
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		2,407	5
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım ilin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	5,329 1,076	187 889
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		6,405	1,076

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1 Giriş

TBC Kredit MMC-nin ("Şirkət") 31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üçün hazırlı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Şirkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhdud məsuliyyətli cəmiyyət formasında yaradılmışdır.

Şirkətin baş müəssisəsi onun nizamnamə kapitalında 75% paya sahib olan Gürcüstanın "TBC Bank" Səhmdar Cəmiyyətidir. "TBC Bank" SC-nin əsas səhmdarları Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankı və TBC Holdings Ltd şirkətidir. Şirkətin son nəzarətedici tərəfi "TBC Bank" SC-dir.

Şirkətin digər səhmdarı onun nizamnamə kapitalının qalan 25%-lik hissəsinə sahib olan "Enclude LTD" şirkətidir.

Şirkətin əsas fəaliyyəti. Şirkətin əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya kreditlərinin verilməsindən ibarətdir. Şirkət 7 dekabr 1999-cu il tarixində Shore Overseas Azərbaycan bank olmayan kredit təşkilatı kimi təsis edilmişdir və 7 aprel 2006-ci il tarixində "SOA Kredit" MMC kimi yenidən qeydiyyatdan keçmişdir. 28 iyul 2008-ci il tarixində "SOA Kredit" MMC-nin adı dəyişdirilərək TBC Kredit MMC olmuşdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("Mərkəzi Bank") tərəfindən verilmiş məhdud bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin Azərbaycan Respublikasında 6 filialı (2014: 6 filial) fəaliyyət göstərir. Şirkətin 158 nəfər işçisi (2014: 122 nəfər) vardır.

Şirkətin hüquqi ünvanı. Şirkətin hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Məhəmməd İbn Hinduşah küçəsi 10/19,
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Şirkətin faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir:

71/77 28 may küçəsi
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarında məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("min AZN") ifadə olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qəliqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN (31 dekabr 2014: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN).

2 Şirkətin Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. Azərbaycanda iqtisadi islahatlarla yanaşı, bazar iqtisadiyyatına uyğun hüquqi, vergi və normativ baza inkişaf etməkdədir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gelecek sabitliyi bu islahatlardan, eləcə də hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

Xam neftin qiymətlərindeki əhəmiyyətli azalmadan sonra Azərbaycan manatı ABŞ dollarına qarşı 21 fevral 2015-ci il tarixində 34%, 21 dekabr 2015-ci il tarixində isə 47% devalvasiya edilmişdir. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı manatın üzən məzənnə rejimini keçidiyi elan etmişdir. İlin sonundan 1 iyun 2016-ci il tarixinədək məzənnə dərəceləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmişdir (1 ABŞ dolları = 1.4900 AZN).

Bu hadisələr bank sistemində likvidliyin zəifləməsi və kredit şərtlərinin sərtləşməsi ilə nəticələnmişdir. İqtisadi artım, maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilmesi və kapitalın dəyəri ilə bağlı qeyri-müəyyənliliklər hələ də mövcuddur və bu, Şirkətin gələcək maliyyə neticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilməyən dərəcədə mənfi təsirə biler.

Şirkətin borcalanları maliyyə və iqtisadi mühitdə baş veren hadisələrdən zərər çəkə bilər və bu da öz növbəsində onların öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyəetine təsir göstərə bilər. Borcalanlar üçün qeyri-əlverişli əməliyyat şərtləri rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlarına, eləcə də maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsinə də təsir göstərə bilər. Rəhbərlik mövcud məlumatlara əsasən dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini lazımi şəkildə eks etdirmişdir.

2 Şirkətin Əməliyyat Mühiyi (davamı)

Azərbaycan hökuməti mövcud iqtisadi çetinliklərə cavab olaraq İslahatların süretləndirilmesi və bank sistemində dəstəyin göstərilməsi ilə bağlı planlarını açıqlamışdır. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının rəsmi saytına əsasən milli valyutada olan dövlət qiymətli kağızları xarici valyutada olan qiymətli kağızlarla müqayisədə daha yüksək gelirliyə malikdir; Mərkəzi Bankın Idarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 5%-dən 7%-dək, faiz dəhlizinin yuxarı həddi isə 10%-dən 17%-dək artırılmışdır. Əmanətlərin artırılması və əmanətçilərin bank sistemində etibarının gücləndirməsi məqsədilə "Əmanətlərin tam sığortalanması" haqqında 19 yanvar 2016-cı il tarixli, 101VQ sayılı Qanun qəbul edilmişdir. Bu Qanuna müvafiq olaraq, manatla yerləşdirilmiş bütün qorunan əmanətlər məbleğindən və faiz dərəcəsində asılı olmayaraq və ABŞ dollarında illik faiz dərəcəsi 3%-dək olan bütün əmanətlər Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən növbəti üç il müddətində tam sığortalanır.

Şirkətin rehbərliyi hazırkı iqtisadi mühitdə baş verən dəyişiklikləri müşahidə edir və Şirkətin yaxın gelecekdə fealiyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərinin ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınması istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Həmin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Bu uçot siyasətləri başqa cür göstərilmədiyi hallarda bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə və ya amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könülü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürürkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmek üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətde və həcmde həyata keçirildiyi bazardır.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmek üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssiselerin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi neticələri aşağıda göstərildiyi kimi, ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəye oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyen) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəye aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəye aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmde müşahidə oluna bilmeyen ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 25-ci Qeydə baxın.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilmeyen pay alətlərindəki investisiyalara, eləcə də açıq bazarda alınıb-satılmayan və pay alətləri ilə ödənilməli və onlara bağlı olan derivativlərə tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məslehetçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimleyici orqanlar və fond birləşmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Amortizasiya edilmiş dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyersizləşmə zərərləri üzrə hər-hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini eks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gelirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gelirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilme zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, eger varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gelirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, texmin edilən gelecek pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gelecek zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərine diskontlaşdırın dəqiq dərəcedir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişken faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini eks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişken amillər istisna olmaqla, faiz dəreclərinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişken faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərifləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Mənfəət və zərər vasitəsilə ədaletli dəyerdə göstərilən ticarət qiymətlə kağızları, derivativlər və sair maliyyə alətləri ilkin olaraq ədaletli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat məsrəfləri de daxil olmaqla ədaletli dəyerdə qeydə alınır. Ilkin tanınma zamanı ədaletli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. Ilkin tanınma zamanı yalnız ədaletli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədaletli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("muntezəm" alış və satışlar), Şirkətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Şirkətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə təriflə olduqda qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirkət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəketi üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Şirkətin maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nezarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nezarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə mehdudiyyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri ilə xalis satış dəyəri arasında daha aşağı olan dəyərlərə qeydə alınır. Xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, fəaliyyətin adı gedisində texmin edilən satış qiymətidir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbleğinə asan çevrili bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə üç aydan az ödəniş müddətinə malik olan banklararası depozitlər daxildir. Verilme tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə mehdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyərlə eks etdirilir.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə ödənilmək şətəblə Şirkət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Şirkət yaranmış sərbəst suretdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ debitor borcları üzrə alqı-satçı əməliyyatı aparmaq niyyətində olmur. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya edilmiş dəyərlə eks etdirilir.

Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılarsa və yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, yeni aktiv ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya dövrünə təsir göstəren dəyərsizləşmə üzrə zərərlər il üzrə mənfəet və ya zərərə aid edilir. Ayrıca qiymətləndirilen maliyyə aktivi (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş vermesinə dair Şirkətdə obyektiv delil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskine malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyərsizləşməyə görə birləşdirilir. Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Şirkətin nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər-hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş vermesinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən eden əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Şirkətin borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskine məruz qalması;
- borcalana təsir göstəren milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş vermesi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilen aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləyir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilen maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək herəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin herəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcmində dair rəhberlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini eks etdirmek və cari dövrə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikası müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə eks etdirilən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivi ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılarsa və ya bu şərtlər borcalanın və yaxud borcverənin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişərsə, dəyərsizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. Şərtlərinə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişərsə, yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanınır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasındaki fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) bərabərəşdirmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivi üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsəflər çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini eks etdirir.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbleği sonrakı dövrədə baş vermiş hadisəyə görə azalasa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bərpa edilir.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə, onlar aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Sirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlar. Şirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlara vaxtı ötmüş kreditlərlə bağlı Şirkət tərəfindən eldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri daxildir. Bu aktivlər eldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və sair aktivlərin tərkibində göstərilir və sonradan belə aktivlər üzrə uçot siyasetlərinə uyğun olaraq qeydə alınır. Qəbul edilmiş şərtlər hesabat dövrünün sonuna yerinə yetirildiyi təqdirdə, Şirkət satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər üçün öz uçot siyasetini tətbiq edir.

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər hər hansı yiğilmiş amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə tanınır.

Kiçik həcmli təmir və gündelik texniki xidmət xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissəlerinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi məsəfləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyeri texmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyeri onun satış üzrə məsəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyeri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyeri onun bərpa edilə bilən dəyərine qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan həcmde il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsəflər çıxılmaqla ədalətli dəyerini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş texminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Aktivlərin satışından yaranan mənfəət və ya zərər gelirin məbleği ilə balans dəyeri arasındaki fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Amortizasiya. Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyerini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyerini onların qalıq dəyərinədək azaltmaqla hesablanır:

Kompyuter və rabitə avadanlıqları	4 - 5 il;
Mebel, qurğular və sair	5 - 10 il;
Neqliyyat vasitələri	4 - 5 il; və
İcarədəki əmlakın yaxşılaşdırılması	müvafiq lizing müqaviləsinin müddəti ərzində

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldığdan sonra, Şirkət tərəfindən eldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbleğ aktivin qalıq dəyəridir. Şirkət aktivi onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözledikdə, aktivin qalıq dəyeri sıfır bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyeri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazımlı olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Şirkətin bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətlərinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış program təminatından ibarətdir.

Program təminatı üzrə eldə edilmiş lisenziyalar həmin program təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Program təminatı ilə bağlı bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış program təminatı texmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər. Uzunmüddətli aktivlər (bu kateqoriyaya uzunmüddətli və cari aktivlər də daxil ola bilər) maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda o halda "satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər" kimi təsnifləşdirilir ki, həmin aktivlərin balans dəyeri əsasən hesabat dövründən sonra on iki ay ərzində satış vasitəsilə bərpə edilsin. Aktivlər aşağıdakı bütün şərtlər yerinə yetirildikdə yenidən təsnifləşdirilir: (a) aktivlər onların cari vəziyyətində dərhal satış üçün mövcud olduqla; (b) Şirkətin rəhbərliyi alıcını müəyyən etmək üçün fəal programı təsdiqlədikdə və qəbul etdikdə; (c) aktivlər münasib qiymətə satışa çıxarıldıqda; (d) satışın bir il ərzində həyata keçirilməsi gözləniləndikdə (d) satış planının əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi və ya ığdırma ehtimalı edilmədikdə. Cari hesabat dövrü üzrə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilən aktivlər həmin dövrün sonundakı təsnifləşdirməyə uyğun olmaq üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müqayisəli məlumatlarında yenidən təsnifləşdirilmir və ya yenidən təqdim edilmir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına Şirkət tərəfindən emissiya edilmiş yerli istiqrazlar və avroistiqrazlar daxildir. Şirkət buraxdığı borc qiymətli kağızlarını geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyeri ilə ödənilmiş məbleğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Əməliyyat lizinqi. Şirkət lizinq obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydalaların lizinq verəndən Şirkətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan qismində çıxış etdiyi hallarda, ümumi lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metodu ilə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Aktivlər əməliyyat lizinqinə verildikdə alınacaq lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Banklara ödəniləcək vəsaitlər. Banklara ödəniləcək vəsaitlər rezident qarşı təref maliyyə institutları tərəfindən Şirkətə nağd pul və ya sair aktivlər verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır. Şirkət verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyeri ilə ödənilmiş məbleğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azerbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxire salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbleğin təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxminə göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxire salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyeri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əger əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiye cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması neticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxire salınmış vergi hesablanması (biznes birleşməsi halları istisna olmaqla). Təxire salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yüksəlmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrde tətbiq edilməli vergi dərəcələrinən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxire salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzəre alaraq tanınır.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Şirkətin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Şirkətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdiğdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyaşlar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında tanınır.

Gelir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılışdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcəleri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacaq; ehtimal edildikdə və kreditin verilmesindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqdə effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar bərpa edile bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün gelecek pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması zamanı istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirləri hesablanır.

Bütün digər komissiya gəlirləri və sair gəlirlər adətən tamamlanma dərəcəsindən asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Tamamlanma dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin ümumi göstərilməli olan xidmətlərə nisbəti kimi müəyyən edilir.

Xarici valyutanın çevirilməsi. Şirkətin funksional və təqdimat valyutası Azerbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər Mərkəzi Bankın müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Şirkətin funksional valyutاسına çevirilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Şirkətin funksional valyutاسına çevirilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (məzənnə ferqi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilən ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə funksional valyutaya çevirilir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiyməti kağızlarının ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi eks etdirilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevirilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN (31 dekabr 2014: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikle müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivin realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adı fealiyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqdə və ya müflisləşmə baş verdiğdə.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

İşçi heyəti üzrə xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunda ödənişlər, mezuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Şirkətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadən yaranan öhdəliyi yoxdur.

Seqmentlər üzrə hesabat. Seqmentlər haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır və Şirkətin fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsinə təqdim edilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır.

4 Uçot Siyasetinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Şirkət növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda eks etdirilən məbleğlər və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə təsir göstəren təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhberliyin fikrincə mövcud şəraite uyğun olaraq əsaslandırılmış geləcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasetinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında eks etdirilən məbleğlərə daha çox təsir göstəren peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılardır:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Şirkət müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmenin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər hesabatında eks etdirilmesini müəyyən edərək, Şirkət kredit portfelində fərdi kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülü bilən azalmanı eks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Bu göstəricilərə Şirkətin borcalanlarının ödəniş statusunda və ya Şirkətin aktivləri üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar ölkə səviyyəsində və ya yerli iqtisadi şərtlərdə mənfi dəyişikliyin olduğunu eks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik geləcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumatlı təxminlər tətbiq edir. Geləcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərək istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxminini və həqiqi zərərlər arasındaki hər hansı fərqi azaltmaq məqsədile müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Həqiqi və təxminini zərərlər arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərin 310 min AZN (2014: 61 min AZN) artmasına və ya azalmasına gətirib çıxara bilər. Ayrı-ayrı əhəmiyyətli kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər, kreditin ödənilməsini və müvafiq kredit üzrə girov qoyulmuş hər hansı aktivin realizasiyasını nəzərə alaraq, həmin ayrı-ayrı kreditlər üzrə diskont edilmiş geləcək nağd pul axınları üzrə təxminlərə əsasən hesablanır. Həqiqi zərərlər və nağd pul axınlarının məbləği və vaxtı arasındaki fəqlərə görə yarana bilən ayrı-ayrı əhəmiyyətli kreditlər üzrə diskont edilmiş geləcək nağd pul axınları arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərin 300 min AZN (2014: 13 min AZN) artmasına və ya azalmasına gətirib çıxara bilər.

Təxire salınmış vergi aktivinin uçotu. Tanınmış təxire salınmış xalis vergi aktivin vergiye cəlb olunan gəlirdən geləcək çıxılmalar vasitəsilə eldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxire salınmış mənfəət vergisi aktivin müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna bilecəyi zaman qeydə alınır. Vergiye cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfində hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraite adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

BMHS və vergi qanunvericiliyi arasındaki vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərdə 20% artım və ya azalma olarsa bu, 31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə mənfəətin 224 min AZN (2014: 13 min AZN) çox və ya az olmasına gətirib çıxar bilər.

5 Yeni və ya Yenidən İslənmiş Standartların və Onlara Dair Şəhərlərin Tətbiqi

Aşağıdakı yenidən İslənmiş standartlar 1 yanvar 2015-ci il tarixindən Şirkət üçün qüvvəyə minmişdir, lakin onlar Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMS 19-a Dəyişikliklər – “Müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planı: İşçilər tərəfindən ödənişlər” (2013-cü ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2012-ci ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (2013-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2013-cü ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (2013-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni Uçot Qaydaları

Şirkətin 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şəhərlər dərc olunmuşdur.

BMHS 9 “Maliyyə Aletləri: Təsnifləşdirmə və Qiymətləndirmə” (2014-cü ilin iyul ayında dəyişiklik edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri üç qiymətləndirmə kateqoriyasına təsnifləşdirilməlidir: ilkin tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər, ilkin tanınmadan sonra sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər və mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər.
- Təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə müəssisənin biznes modelindən və müqavilədə nəzərdə tutulan nağd pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmamasından asılıdır. Əger borc aleti müvafiq vəsaitin eldə edilmesi üçün saxlanılırsa və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə də uyğun gelirsə, amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınır. Yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn borc aletləri həm nağd pul axınlarının eldə edilməsi, həm də satış üçün nəzərdə tutulan aktivlərdən ibarət portfelin tərkibindədirsə, o zaman həmin aletlər sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktivlər kimi təsnifləşdirilə bilər. Tərkibində nağd pul axınları olmayan və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətlən dirilməlidir (məsələn, törəmə maliyyə aletləri). Qeyri-törəmə aletlərin tərkibində olan törəmə maliyyə aletləri müvafiq maliyyə aktivlərində ayrıca göstərilmir və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinin şərtlərinə uyğunluq qiymətləndirilərkən nəzərə alınır.
- Pay aletlərinə investisiyalar hər zaman ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir. Lakin pay aleti satış üçün nəzərdə tutulmadıqda, rəhbərlik ədalətli dəyərdəki dəyişiklikləri sair məcmu gəlirlərin tərkibində göstərilməsi ilə bağlı dəyişilməz qərar qəbul edə bilər. Əger pay aleti satış üçün nəzərdə tutulursa, ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə göstəriləlidir.
- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 39-un ekser tələbləri dəyişdirilmədən BMHS 9-a köçürülmüşdür. Əsas fəq ondan ibarətdir ki, müəssisə mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə öhdəliklərinin kredit risklərindəki dəyişiklikləri effektini sair məcmu gəlirlərin tərkibində açıqlamalıdır.
- BMHS 9 dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin tanınması üçün yeni model təqdim edir: gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) modeli. Bu model maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanan “üç mərhələli” yanaşmanı nəzərdə tutur. Yeni qaydaya əsasən dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması zamanı müəssisə 12 aylıq GKZ-yə (ticarət debitor borcları üçün isə qüvvədə olduğu bütün dövr ərzində GKZ-yə) bərabər olan zərərləri birbaşa tanımlıdır. Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artarsa, dəyərsizləşmə 12 aylıq GKZ deyil, kreditin qüvvədə olduğu bütöv müddətə uyğun GKZ əsasında qiymətlən dirilir. Bu modelə lizing və debitor borcları üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş təlimatlar da daxildir.
- Hecinq uçotunu risklərin idarə edilməsi ilə daha six əlaqələndirmək üçün uçot ilə bağlı tələblərə dəyişikliklər edilmişdir. Hazırda standart makrohecinq hallarının uçotunu nəzərdə tutmadığına görə, o, şirkətlərə BMHS 9-da təsvir edilən hecinqin uçotu tələblərini tətbiq etmək və BMS 39-un bütün heclərə tətbiqini davam etdirmək kimi uçot siyaseti arasında seçim imkanı verir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Hazırda Şirkət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 15 “Müştərilərlə müqavilələrdən yaranan gelir” (28 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın təqdim etdiyi əsas prinsipə görə gelir mal və xidmətlər müştəriyə ötürüldüyü zaman əməliyyat qiyməti ilə tanınmalıdır. Birlikdə satılan mal və xidmətlərdən yaranan gelir hər bir mal və ya xidmət üzrə ayrıca tanınmalı, təklif edilən endirim və güzəştlər müvafiq olaraq həmin mal və xidmətlər üzrə bölüşdürülməlidir. Ödəniş hər hansı səbəbə görə dəyişərsə və bu zaman məbləğin dəyişmə riski əhəmiyyətli olmazsa, məbləğin minimal hissəsi tanınmalıdır. Müştərilərlə müqavilələrin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər kapitallaşdırılmalı və müqavilədən faydalara əldə edildiyi müddət ərzində amortizasiya edilməlidir. Hazırda Şirkət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- BMHS 14, Tənzimlənən tariflər üzrə həyata keçirilən fəaliyyət ilə bağlı təxire salınmış ödənişlər (2014-cü ilin yanvar ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Birgə fəaliyyətdə iştirak paylarının əldə edilməsi üzrə əməliyyatların uçotu – BMHS 11-ə Dəyişikliklər (6 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Amortizasiyanın hesablanması üsulları ilə bağlı açıqlama - BMS 16 və BMS 38-ə dəyişikliklər (12 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Ayrıca maliyyə hesabatlarında iştirak payı metodu – BMS 27-yə dəyişikliklər (12 avqust 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2014-cü ilde dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (25 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Məlumatların açıqlanması – BMS 1-ə dəyişikliklər (2014-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı təqdirdə, yeni standartlar və şəhərlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Kassa	36	42
Tələb edilənədək bank qalıqları	4,007	1,019
İlkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlər	2,362	15
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,405	1,076

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kassa istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək bank qalıqları	İlkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlər	Cəmi
Cari və dəyərsizleşməmiş 20 ən böyük Azərbaycan bankında	4,007	2,362	6,369
Cəmi cari və dəyərsizleşməmiş	4,007	2,362	6,369

31 dekabr 2014-cü il tarixinə kassa istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək bank qalıqları	İlkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlər	Cəmi
Cari və dəyərsizleşməmiş 20 ən böyük Azərbaycan bankında Xarici banklarda	929 90	15 -	944 90
Cəmi cari və dəyərsizleşməmiş	1,019	15	1,034

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin coğrafi, valyuta, elecə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 21-ci Qeyddə göstərilir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Fiziki şəxslərə verilmiş ticarət kreditləri	15,513	10,399
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	14,359	14,432
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	6,886	5,800
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmət və istehsal kreditləri	4,835	3,492
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	3,283	2,329
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	1,963	735
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(6,100)	(744)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	40,739	36,443

2015-ci il ərzində kredit portfelinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	İpoteka kreditləri	Ticarət kreditləri	İstehlak kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2015-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	23	445	188	45	43	744
Il ərzində ehtiyatın yaradılması	1,014	2,624	1,057	981	532	6,208
Il ərzində ümidsiz borclar kimi silinmiş məbləğlər	-	(500)	(137)	(171)	(138)	(946)
Ümidsiz borclar kimi silinmiş məbləğlərin bərpası	-	81	13	-	-	94
31 dekabr 2015-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,037	2,650	1,121	855	437	6,100

2014-cü il ərzində kredit portfelinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	İpoteka kreditləri	Ticarət kreditləri	İstehlak kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	25	371	129	145	18	688
Il ərzində ehtiyatın yaradılması/ (bərpası)	(8)	485	(54)	(102)	25	346
Il ərzində ümidsiz borclar kimi silinmiş məbləğlər	-	(416)	(38)	(31)	-	(485)
Ümidsiz borclar kimi silinmiş məbləğlərin bərpası	6	5	151	33	-	195
31 dekabr 2014-cü il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	23	445	188	45	43	744

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə konsentrasiyası aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2015		31 dekabr 2014	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər				
- ticaret kreditləri	15,513	33%	10,399	28%
- istehlak kreditləri	14,359	31%	14,432	39%
- ipoteka kreditləri	6,886	15%	5,800	16%
- xidmət və istehsal kreditləri	4,835	10%	3,492	9%
- kənd təsərrüfatı kreditləri	1,963	4%	735	2%
- digər kreditlər	3,283	7%	2,329	6%
Cəmi fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	46,839	100%	37,187	100%
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	46,839	100%	37,187	100%

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin kredit portfelində hər birinin ümumi kredit qalığı 8,494 min AZN olan 50 borcalanı olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 18%-ni təşkil etmişdir (31 dekabr 2014: Şirkətin kredit portfelində hər birinin ümumi kredit qalığı 4,911 min AZN olan 50 borcalanı olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 13%-ni təşkil etmişdir).

31 dekabr 2015-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ticarət kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
Təminatsız kreditlər							
Girovla təmin edilmiş kreditlər:							
- yaşayış sahəsi	928	35	-	275	12,519	408	14,165
- daşınan emlak	7,565	264	6,886	2,524	775	2,488	20,502
	7,020	1,664	-	2,036	1,065	387	12,172
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	15,513	1,963	6,886	4,835	14,359	3,283	46,839

31 dekabr 2014-cü il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ticarət kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
Təminatsız kreditlər							
Girovla təmin edilmiş kreditlər:							
- yaşayış sahəsi	510	164	11	161	12,518	1,092	14,456
- daşınan emlak	5,452	195	5,743	1,923	336	844	14,493
	4,437	376	46	1,408	1,578	393	8,238
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	10,399	735	5,800	3,492	14,432	2,329	37,187

Daşınan emlaka əsasən avadanlıqlar, avtomobilər, mal-material ehtiyatları və müştərilərin şəxsi əşyaları daxildir. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Ticaret kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteqa kreditləri	Xidmet və istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>							
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş							
- İki ildən çox kredit tarixçəsinə məlik olan iri borcalanlar	3,989	-	3,129	1,376	65	454	9,013
- İri yeni borcalanlar	496	-	304	138	-	52	990
- Orta həcmli kreditlər	549	120	1,362	196	277	384	2,888
- Kiçik həcmli kreditlər	4,602	1,511	729	1,364	12,532	1,436	22,174
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	9,636	1,631	5,524	3,074	12,874	2,326	35,065
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	1,378	61	545	386	522	538	3,430
- ödənişi 30 gündən 90 günədək gecikdirilmiş	1,057	76	107	300	299	243	2,082
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	2,435	137	652	686	821	781	5,512
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	1,217	44	505	431	206	83	2,486
- ödənişi 30 gündən 90 günədək gecikdirilmiş	759	-	83	211	75	76	1,204
- ödənişi 91 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	414	98	-	120	162	7	801
- ödənişi 181 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	993	53	122	296	216	10	1,690
- ödənişi 360 gündən artıq gecikdirilmiş	59	-	-	17	5	-	81
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	3,442	195	710	1,075	664	176	6,262
Kreditlərin ümumi balans dəyeri	15,513	1,963	6,886	4,835	14,359	3,283	46,839
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(2,650)	(104)	(1,037)	(855)	(1,121)	(333)	(6,100)
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	12,863	1,859	5,849	3,980	13,238	2,950	40,739

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Ticaret kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmet ve istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>							
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizleşməmiş</i>							
- İki ildən çox kredit tarixçəsinə malik olan iri borcalanlar	258	-	143	201	-	-	602
- İri yeni borcalanlar	2,866	-	865	941	-	75	4,747
- Orta həcmli kreditlər	2,761	165	2,879	879	107	580	7,371
- Kiçik həcmli kreditlər	3,856	564	1,830	1,204	13,765	1,535	22,754
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizleşməmiş	9,741	729	5,717	3,225	13,872	2,190	35,474
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizleşməmiş</i>							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	315	6	35	111	228	52	747
- ödənişi 30 gündən 90 günədək gecikdirilmiş	55	-	17	15	94	43	224
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizleşməmiş	370	6	52	126	322	95	971
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizleşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişi 30 gündən 90 günədək gecikdirilmiş	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişi 91 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	75	-	26	29	59	39	228
- ödənişi 181 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	112	-	5	66	146	5	334
- ödənişi 360 gündən artıq gecikdirilmiş	101	-	-	46	33	-	180
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizleşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	288	-	31	141	238	44	742
Kreditlərin ümumi balans dəyeri	10,399	735	5,800	3,492	14,432	2,329	37,187
Dəyərsizleşme üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(445)	(10)	(22)	(45)	(189)	(33)	(744)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9,954	725	5,778	3,447	14,243	2,296	36,443

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Şirkət BMS 39, Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin hesabat dövrünün sonuna heç bir fərdi kredit üzrə spesifik olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat yaratmışdır. Şirkətin siyaseti kreditin dəyərsizləşməsinə dair spesifik olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyənə qədər hər bir krediti "vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş" kateqoriyasına təsnifləşdirməkdir. Bu siyaset və portfelin dəyərsizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq olmuşdur. Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat kollektiv və fərdi kreditlər üçün yaradılmışdır.

Kreditin dəyərsizləşməsini müəyyən edərkən Şirkətin nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyerini realizasiya etmək imkanıdır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Təminatın maliyyə təsiri təminatın dəyerini aşağıdakı aktivlər üçün ayrıca olaraq açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdırın digər tədbirləri aktivin balans dəyerine bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər ("dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər") və (ii) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdırın digər tədbirləri aktivin balans dəyerindən az olan aktivlər ("kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər").

31 dekabr 2015-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyeri	Təminatın ədalətli dəyeri	Aktivlərin balans dəyeri	Təminatın ədalətli dəyeri
Fiziki şəxslərə verilmiş ticaret kreditləri	10,745	57,734	2,118	515
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	5,690	14,010	159	132
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmət və istehsal kreditləri	3,363	17,029	617	150
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	1,065	2,767	794	281
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	869	4,743	12,369	131
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	2,312	8,507	638	90

31 dekabr 2014-cü il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyeri	Təminatın ədalətli dəyeri	Aktivlərin balans dəyeri	Təminatın ədalətli dəyeri
Fiziki şəxslərə verilmiş ticaret kreditləri	9,361	69,483	691	96
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	5,740	19,948	38	10
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmət və istehsal kreditləri	3,138	23,517	213	27
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	1,883	6,198	12,359	-
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	357	1,300	368	79
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	1,154	3,123	1,141	26

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyeri təxminən onların ədalətli dəyerinə bərabərdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 21-ci Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 27-ci Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar eyni zamanda Şirkətin borc öhdəlikləri üçün təminat qoyulmuşdur.

9 Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	İcərdəki əmlakun yaxşılaşdırılması	Kompüter avadanlığı	Ofis və kompüter avadanlığı	Mebel	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi əsas vəsaitlər	Program təminatı və lisenziyalar	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə ilkin dəyer Yığılmış amortizasiya		446 (421)	377 (295)	129 (64)	39 (11)	991 (791)	90 (40)	1,081 (831)	
1 yanvar 2014-cü il tarixinə balans dəyeri	25	82	65	28	200	50	250		
Əlavələr Silmələr Silmmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya Amortizasiya xərci	18	- - (6)	50 - (28)	18 - (14)	13 - (7)	81 - (55)	7 - (55)	(22) 22 (10) (65)	88 (22) 22 (65)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyeri	19	104	69	34	226	47	273		
31 dekabr 2014-cü il tarixinə ilkin dəyer Yığılmış amortizasiya		446 (427)	427 (323)	147 (78)	52 (18)	1,072 (846)	75 (28)	1,147 (874)	
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyeri	19	104	69	34	226	47	273		
Əlavələr Silmələr Silmmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya Amortizasiya xərci	18	- - (5)	89 - (32)	21 - (15)	27 4 (11)	137 (8) (63)	89 - (16)	(8) 4 (79)	226 (8) 4 (79)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyeri	14	161	75	46	296	120	416		
31 dekabr 2015-ci il tarixinə ilkin dəyer Yığılmış amortizasiya		446 (432)	516 (355)	168 (93)	71 (25)	1,201 (905)	164 (44)	1,365 (949)	
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyeri	14	161	75	46	296	120	416		

31 dekabr 2015-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsində istifadə olunan məlumat bazası üçün program təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

10 Sair Aktivlər

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
<i>Sair cari aktivlər:</i>		
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	47	29
Cəmi sair cari aktivlər	47	29
<i>Sair uzunmüddətli aktivlər:</i>		
Əsas vəsaitlər üzrə qabaqcadan ödənişlər	10	49
Şirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlar	201	147
Cəmi sair uzunmüddətli aktivlər	211	196
Cəmi sair aktivlər	258	225

11 Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Paşa Bank ASC-dən götürülmüş borc vəsaitləri	1,647	-
Rabitebank ASC-dən götürülmüş borc vəsaitləri	-	392
Cəmi banklara ödəniləcək vəsaitlər	1,647	392

2015-ci ilde "Paşa Bank" ASC Şirkətə iki tranşda 1,650 min AZN məbleğində kredit ayırmışdır. 1,000 min AZN məbleğində birinci tranş 5 oktyabr 2015-ci il tarixində 23 ay müddətinə alınmışdır. 650 min AZN məbleğində ikinci tranş 28 dekabr 2015-ci il tarixində 20 ay müddətinə alınmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə kredit xətti üzrə qalıq 1,647 min AZN (2014: sıfır) təşkil etmişdir.

12 Müddətli Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
OPIC-dən alınmış borc vəsaitləri	10,694	6,736
AYIB-dən alınmış borc vəsaitləri	4,067	2,724
Triple Jump-dən alınmış borc vəsaitləri	3,892	1,953
Qara Dəniz Ticaret və İnkişaf Bankından (QDTİB) alınmış borc vəsaitləri	2,494	2,495
Credit Suisse-dən alınmış borc vəsaitləri	2,337	2,347
Microvest-dən alınmış borc vəsaitləri	1,559	785
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	355	261
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	25,398	17,301

Yuxarıda göstərilən borc vəsaitləri 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə əsas məbləğ və kreditlərin verilməsinə görə təxirə salınmış komissiya haqlarından ibarətdir.

12 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

2010-cu ildə Şirkət OPIC-dən 15 iyun 2021-ci il tarixinədək 12,000 min ABŞ dolları (9,641 min AZN) məbləğində borc vəsaitinin alınmasına dair kredit müqaviləsi imzalamışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan borc vəsaitləri üzrə qalıq 10,694 min AZN (2014: 6,736 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkət OPIC-dən alınmış borc vəsaitlərinin müqabilində öz kredit portfelinin 10,837 min AZN-lık hissəsini girov qoymuşdur. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

2013-cü ilin iyul və noyabr aylarında "Qara Deniz Ticarət və İnkışaf Bankı" Şirkətə 36 ay müddətinə hər biri 2,000 min ABŞ dolları (1,569 min AZN) olmaqla iki kredit xətti ayırmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə həmin kredit üzrə qalıq 2,494 min AZN (2014: 2,495 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

2014-cü ilin dekabr ayında "Microvest" Şirkətə hər biri 500 min ABŞ dolları (392 min AZN) olmaqla iki kredit ayırmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə həmin kredit vəsaitləri üzrə qalıq 1,559 min AZN (2014: 785 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

2014-cü ilin avqust ayında "Credit Suisse" Şirkətə 24 ay müddətinə hər biri 500 min ABŞ dolları (392 min AZN) olmaqla iki kredit xətti ayırmışdır. 2014-cü ilin sentyabr ayında Şirkət "Credit Suisse"-dən 1,000 min ABŞ dolları (784 min AZN) məbləğində daha bir kredit götürmüştür. 2014-cü ilin oktyabr ayında Şirkət "Credit Suisse"-ə 24 ay müddətinə 1,000 min ABŞ dolları (784 min AZN) məbləğində vekseller emissiya etmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan borc vəsaitləri üzrə qalıq 2,337 min AZN (2014: 2,347 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

2013-cü ilin avqust ayında "Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankı" Şirkətə 36 ay müddətinə 1,750 min ABŞ dolları (1,373 min AZN) məbləğində kredit ayırmışdır. 2014-cü ilin avqust ayında Şirkət "Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankı"-dan 1,750 min ABŞ dolları (1,373 min AZN) məbləğində daha bir kredit götürmüştür. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə həmin borc vəsaitləri üzrə qalıq 4,067 min AZN (2014: 2,724 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

2012-ci ilin noyabr ayında "Triple Jump" Şirkətə 48 ay müddətinə 1,500 min ABŞ dolları (1,176 min AZN) məbləğində kredit ayırmışdır. 2014-cü ilin may ayında "Triple Jump" Şirkətə 36 ay müddətinə 1,000 min ABŞ dolları (784 min AZN) məbləğində daha bir kredit ayırmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə həmin borc vəsaitləri üzrə qalıq 3,892 min AZN (2014: 1,953 min AZN) təşkil etmişdir. Həmin borc vəsaitləri ödəniş tarixində birləşəlik ödəniləcəkdir. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixində başa çatmış illər üzrə borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur.

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə müddətli borc öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri texminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Müddətli borc öhdəliklərinin coğrafi, valyuta, elecə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 23-cü Qeyddə göstərilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkət bir sıra xarici maliyyə təşkilatları ilə bağlanmış kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə xüsusi maliyyə şərtləri pozulmuş borc öhdəliklərinin cəmi 25,398 min AZN təşkil etmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkət bu borc öhdəliklərinin 2,380 min AZN-lık hissəsi üçün sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barədə rəsmi razılıq əldə etmişdir. Həmin borc öhdəliklərinin 12,293 min AZN və 10,725 min AZN-lık hissəsi üçün sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barədə rəsmi razılıq müvafiq olaraq 2016-ci ilin yanvar və fevral aylarında alınmışdır. 17,487 min AZN, 5,531 min AZN və 2,380 min AZN məbləğində borc öhdəlikləri ilə bağlı xüsusi maliyyə şərtlərinin yerinə yetirilməsinə dair razılıq müvafiq olaraq 31 dekabr 2015, 31 yanvar 2016 və 29 fevral 2016-ci il tarixlərinə qədər alınmışdır.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

12 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan borc öhdəliklərinin maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətləri üzrə təhlili cədvəlində (Qeyd 21) "ödəniş 3 ayadək gözlənilən" kateqoriyasına təsnifləşdirilmişdir.

Şirkət 2015-ci il ərzində hər hansı müddətli borc vəsaiti cəlb etməmişdir. Borc vəsaitlərindəki artım Azərbaycan manatının ABŞ dollarına qarşı devalvasiyasına görə yaranmışdır.

13 Korporativ İstiqrazlar

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Yerli bazarda buraxılmış istiqrazlar	3,055	3,046
Cəmi korporativ istiqrazlar	3,055	3,046

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin Bakı Fond Birjası vasitəsilə emissiya etdiyi adı istiqrazlarının cəmi 3,055 min AZN (2014: 3,046 min AZN) təşkil etmişdir. Bu qiymətli kağızlar hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olmaqla 3,000 ədəd istiqrazdan ibarətdir. Həmin istiqrazların ödəniş tarixi 6 aprel 2016-cı il, illik kupon dərəcəsi isə 9% təşkil edir. 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə həmin maliyyə öhdəlikləri əsas borc məbləği və hesablanmış ödəniləcək faizlərdən ibarətdir.

14 Avroistiqrazlar

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
Avrodollar	7,948	3,986
Cəmi buraxılmış avroistiqrazlar	7,948	3,986

Avroistiqrazlar Gürcüstan Fond Birjası vasitəsilə iki tranşda emissiya edilmişdir. Bu qiymətli kağızlar hər birinin nominal dəyəri 10,000 ABŞ dolları olmaqla 2,500 min ABŞ dolları (1,961 min AZN) məbləğində 250 ədəd istiqrazdan ibarətdir. Həmin istiqrazların ödəniş tarixi müvafiq olaraq 21 iyul 2016-cı və 21 oktyabr 2016-cı illər, illik kupon dərəcəsi isə 9% təşkil edir. 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə həmin maliyyə öhdəliklərinə əsas borc məbləği və hesablanmış ödəniləcək faizlər daxildir.

15 Sair Öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılardan daxildir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	172	140
Mənfeət vergisindən başqa vergilər	74	132
Hesablanmış digər öhdəliklər	34	117
Cəmi sair öhdəliklər	280	389

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Şirkətin bütün sair öhdəlikləri cari öhdəliklər kimi təsnifləşdirilmişdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

16 Nizamnamə Kapitalı

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Nizamname kapitalı</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2014-cü il	8,453	8,453
31 dekabr 2014-cü il	8,453	8,453
31 dekabr 2015-ci il	8,453	8,453

2007-ci ilin dekabr ayında Gürcüstanın ən böyük kommersiya banklarından biri olan "TBC Bank" Səhmdar Cəmiyyəti Şirkətə 6,424 min AZN məbləğində kapital qoyuluşu etmişdir.

Nizamnamə kapitalının restrukturizasiyası nəticəsində Şirkətin səhmlərinin 75%-i "TBC Bank"a, 25%-i isə "Enclude LTD" (keçmiş adı ShoreBank International) şirkətinə məxsus olmuşdur. 2015-ci və 2014-cü illər ərzində Şirkətin təsdiqlənmiş nizamnamə kapitalında dəyişiklik olmamışdır.

17 Faiz Gelirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
Faiz gelirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9,036	7,599
Diger	21	16
Cəmi faiz gelirləri	9,057	7,615
Faiz xərcləri		
Müddətli borc öhdəlikləri	1,708	1,556
Buraxılmış borc qiymətləi kağızları	763	362
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	25	6
Cəmi faiz xərcləri	2,496	1,924
Xalis faiz gelirləri	6,561	5,691

18 İnzibati və sair Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
İşçi heyəti üzrə xərclər	2,495	2,093
İcare xərcləri	430	442
Peşəkar xidmetlər	135	124
Reklam və marketing xidmetləri	131	99
Rabitə xidmətləri	96	79
İl üzrə amortizasiya xərci	79	65
Diger	276	253
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	3,642	3,155

İşçi heyəti üzrə xərclərə 393 min AZN (2014: 351 min AZN) məbləğində sosial siğorta ödənişləri daxildir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

19 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
Cari il üzrə vergi xərci Təxirə salınmış vergi krediti	509 (1,110)	530 (67)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(krediti)	(601)	463

Şirkətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% (2014: 20%) təşkil edir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	(3,095)	2,226
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci/(krediti) (2015: 20%; 2014: 20%)	(619)	445
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
- Gelirdən çıxılmayan xərclər	18	16
- Əvvəlki illər üzrə cari vergi xərclərinin az hesablanması	-	2
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(krediti)	(601)	463

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındaki fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədile aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2014: 20%) dərəcəsində qeydə alınır.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2014	Mənfəət və ya zərər (xərc)/gelir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2015
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Əsas vəsaitlər	23	(17)	6
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	176	1,124	1,300
Sair öhdəliklər	18	3	21
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	217	1,110	1,327

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2013	Mənfəət və ya zərər (xərc)/gelir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2014
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Əsas vəsaitlər	28	(5)	23
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	117	59	176
Sair öhdəliklər	5	13	18
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	150	67	217

20 Seqmetlər üzrə Təhlil

Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul etmək səlahiyyətinə malik olan İdare Heyəti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və resursların bölüşdürülməsi məqsədilə Şirkətin daxili hesabatlarını nəzərdən keçirir. Həmin hesabatlara əsasən müəyyən edilmiş fəaliyyət seqmentləri aşağıda göstərilir:

(a) Hesabat seqmentinin gəlir mənbəyi olan məhsul və xidmətlərin təsviri

İstehlak kreditləri – Şirkətin bütün fərdi müştərilərinə verilmiş kreditlərdir

Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri – Mikro, kiçik və orta biznes kreditləridir

İdare Heyəti fəaliyyət seqmentləri üzrə maliyyə nəticələrini vergidən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəətin hesablanmasına əsasən müəyyən edir. İdare Heyətinə təqdim edilmiş digər məlumatlar aşağıdakı müvafiq Üzləşdirmədə göstərilən maddələr istisna olmaqla, hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən qaydaya uyğun olaraq qiymətləndirilir.

(b) Hesabat seqmentlərinin müəyyən edilməsi üçün rəhbərliyin istifadə etdiyi amillər

İdare Heyəti tərefindən təhlil edilən seqmentlər üzrə maliyyə məlumatlarına müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar daxildir. Belə maliyyə məlumatları rəhbərliyə təqdim edilən daxili seqmentlər üzrə təhlil ilə qismən uyğun gelir. Beləliklə, fəaliyyət seqmentlərinin əsasını təşkil etməli olan qismən uyğun gelən maliyyə məlumatlarını müəyyən edərkən rəhbərlik BMHS 8, *Fəaliyyət Seqmentləri* standartının əsas prinsiplərini tətbiq etmişdir.

(c) Fəaliyyət seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərərin, aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi

İdare Heyəti Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmış maliyyə məlumatlarını (seqmentlər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət vergisindən başqa) nəzərdən keçirir.

İdare Heyəti seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

20 Seqmətlər üzrə Təhlil (davamı)

(d) Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
2015			
Üçüncü tərəflərdən eldə edilmiş gəlirlər:			
- Faiz gəlirləri – Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,037	4,999	9,036
- Faiz gəlirləri – Digər	9	12	21
Faiz gəlirləri	4,046	5,011	9,057
- Faiz xərcləri – Müddətli borc öhdəlikləri	(763)	(945)	(1,708)
- Faiz xərcləri – Buraxılmış borc qiyməti kazğızlar	(341)	(422)	(763)
- Faiz xərcləri – Banklara ödəniləcək vəsaitlər	(11)	(14)	(25)
Faiz xərcləri	(1,115)	(1,381)	(2,496)
Xalis faiz gəlirləri	2,931	3,630	6,561
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(2,774)	(3,434)	(6,208)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonrakı xalis faiz gəlirləri	157	196	353
- Haqq və komissiya xərcləri	(23)	(28)	(51)
- Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gelir	103	127	230
- Sair eməliyyat gəlirləri	7	8	15
- İnzibati və sair eməliyyat xərcləri	(1,592)	(1,971)	(3,563)
- Amortizasiya xərcləri	(35)	(44)	(79)
Vergidən əvvəlki zərər	(1,383)	(1,712)	(3,095)
Mənfəət vergisi krediti	269	332	601
İl üzrə zərər	(1,114)	(1,380)	(2,494)

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinin hesabat seqmentləri arasında bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği			
	20,927	25,912	46,839

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

20 Seqmetlər üzrə Təhlil (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixində tamamlanan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
2014			
Üçüncü tərəflərdən eldə edilmiş gəlirlər:			
- Faiz gəlirləri – Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	3,803	3,796	7,599
- Faiz gəlirləri – Digər	8	8	16
Faiz gəlirləri	3,811	3,804	7,615
- Faiz xərcləri – Banklara ödəniləcək vəsaitlər	(6)	-	(6)
- Faiz xərcləri – Müddətli borc öhdəlikləri	(280)	(1,276)	(1,556)
- Faiz xərcləri – Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	(362)	-	(362)
Faiz xərcləri	(648)	(1,276)	(1,924)
Xalis faiz gəlirləri	3,163	2,528	5,691
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(86)	(260)	(346)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəlirləri	3,077	2,268	5,345
- Haqq və komissiya gəlirləri	14	12	26
- Haqq və komissiya xərcləri	(27)	(23)	(50)
- Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	3	2	5
- Sair əməliyyat gəlirləri	30	25	55
- İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(1,664)	(1,426)	(3,090)
- Amortizasiya xərcləri	(35)	(30)	(65)
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,398	828	2,226
Mənfəət vergisi xərci	(249)	(214)	(463)
İl üzrə mənfəət	1,149	614	1,763

31 dekabr 2014-cü il tarixində tamamlanan il üzrə müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinin hesabat seqmentləri arasında bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği			
	20,031	17,156	37,187

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi

Risklerin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərecesi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Şirkət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına getirib çıxarıır.

Şirkətin İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasetinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən edilmişdir. Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər.

Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti her rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Kredit Komitəsi, sonra isə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit Əməliyyatları və Hesabatı Departamenti müntəzəm olaraq bütün limitlərə riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Şirkətin əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir. Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və Kredit Komitəsi müntəzəm olaraq yığışır və Kredit Komitəsi ən azı ayda bir dəfə İdarəetmə Komitəsinə hesabat verir. Bu komitələr aktivlərin idarə edilməsi üzrə Şirkətin daxili siyasetinə uyğun olaraq risklərin maksimum səviyyəsi ilə bağlı vəzifələri və təlimatları aydın şəkildə müəyyən edir.

Şirkətdə risklərin idarə edilməsi funksiyası Şirkətin Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir. Bu funksiya aşağıdakılardan müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Şirkətin daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

Şirkət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Kredit Komitəsi kimi Şirkətin müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur. Belə risklərə həmçinin İdarəetmə Komitəsi tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların tek millesdirilməsi məqsədilə il ərzində mütemadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

21 Maliyyə Risklərinin İdare Edilməsi (davamı)

Şirkət tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- (1) bir borcalanın ve ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin məbləği kredit tələblərinin təminatının bazar dəyəri bu kredit tələbinin məbləğinin 100 faizindən az olmadığı halda Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox olmamalıdır.
- (2) əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit tələblərinin məbləği Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox olmamalıdır.

Şirkətin kredit siyasəti kreditlərin verilmesi prosesinə calb olunan Şirkətin hər bir əməkdaşının vezife və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Şirkətin tətbiq etdiyi reytinq sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Şirkətin Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Şirkətin Rehbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kredit Komitəsinin Siyasetinə uyğun olaraq maksimal kredit məbləği və ya "əlaqəli şirkətlər qrupuna verilmiş kreditlər" məcmu kapitalın 10 faizinə qədər olmalıdır. Müstəsna hallarda kredit risklərinin maksimal miqdarı Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox ola bilər, lakin əlavə 5%-dən (məcmu kapitalın 15%-dən) yuxarı ola bilməz. Bu cür kreditlər qənaətbəxş kredit tarixçəsinə, yüksək ödəmə qabiliyyəetine və qənaətbəxş maliyyə-təsərrüfat göstəricilərinə malik olan uzunmüddətli borcalanlara verilir. Şirkətin iyirmi iri borcalanına verilmiş kreditler üzrə risklərin yol verilen maksimal miqdarı cəmi portfelin 20 faizindən çox olmamalıdır. Kredit Komitəsi 500 min ABŞ Dolları məbləğinə qədər kreditləri təsdiqləmek səlahiyyətinə malikdir. Bu məbləğdən yuxarı olan kredit limitləri və həmin limitdən yuxarı olan məcmu kredit riskləri ilə bağlı qərar TBC Bankın Risklərin İdare Edilməsi Departamenti tərəfindən təsdiqlənəlidir.

Kreditlərin verilmesindən əvvəl Şirkət potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoymuş girovun növüne və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlərin monitorinqi Şirkətin borcalan üzrə təyin etdiyi daxili risk reytinqini nəzərə almaqla, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Bir çox hallarda planlaşdırılmış monitoring hər rüb aparılır. Kreditin vaxtı keçdikdə, borcalana on gün ərzində bildiriş göndərilir. Borcalan krediti ödəyə bilmədikdə 30 gün ərzində ikinci bildiriş göndərilir. Kreditlərin böyük hissesi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Şirkətə borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Monitoring və Problemlı Kreditlər Şöbəsi tərəfindən əlavə monitoring keçirilir. Həmin Şöbə Şirkətin aktivlərinin təhlükəsizliyi və mümkün kredit riskləri və zərərlərin azaldılmasını təmin etmek məqsədilə, bütün kredit növləri üzrə monitoring aparır və monitoringin nəticələrinə dair xüsusi hesabat hazırlayaraq onu Şirkətin Kredit Komitəsinə təqdim edir. Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər istisna olmaqla, Şirkətin bütün kreditlər üçün zəmanətlər və müxtəlif girov növləri (daşınmaz əmlak, əsas vəsaitlər, dövriyyədə olan mallar, qiymətli kağızlar və s.) şəklində təminat alınmasını nəzərdə tutur.

Girovun qiymətləndirilməsi müstəqil peşəkar şirkət tərəfindən aparılır.

Problemlı kreditlər ilə iş

Şirkət statusu əhəmiyyətli dərəcədə pisləşmiş kreditlər üzrə ciddi qaydalar müəyyən edən "Problemlı Kreditlər Şöbəsi" adlı yeni şöbə yaratmışdır.

Kredit müştərisi 20 gün ərzində borcunu ödəyə bilmədikdə, onun biznes yenidən təhlili edilir (və ya əmək haqqı üzrə yeni yoxlama aparılır). Yeni monitoring forması yaradılır və məlumat nəzarət şöbəsinə göndərilir. Şirkət kredit müştərisinə, bütün zəminlərə və girov sahiblərinə ödənişin gecikdirilməsindən sonra 25 gündən gec olmayıaraq rəsmi məktublar göndərir; həmin məktubda cari borc haqqında məlumat eks etdirilir və müştəridən növbəti 10 gün ərzində borcunun ödənilməsi tələb edilir. Məktubda həmçinin ödənişin həyata keçirilmədiyi təqdirdə məhkəmə prosesinin başlanması kimi nəticələr qeyd edilə bilər.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Vaxtı keçmiş kreditlər ilə məşğul olan komitə ayda bir dəfə yiğisaraq 45 gündən artıq gecikdirilmiş kreditləri təhlil edir və bu kreditlər ilə bağlı növbəti qərarlar qəbul edir. Komitənin qərarı ilə həmin kreditlər Problemlı Kreditlər Şöbəsinə təqdim edilir və buradan da ödənilmək üçün kredit mütəxəssisləri arasında bölüşdürülrən və ya borcun hissə-hissə yıqılması ilə məşğul olan mütəxəssislərə və ya kənar kollektor şirkətinə göndərilir. Problemlı kreditlər üzrə ümumi iş prosesində müştəri, kredit mütəxəssisi, filial müdürü və ya Problemlı Kreditlər Departmenti kreditin restrukturizasiyasına başlaya biler və bu proses filial müdürü, Analitika Şöbəsi, Risklərin idarə Edilməsi departamenti, direktor müavini, direktor, idarə Heyəti və ya restrukturizasiya ilə bağlı müəyyən məhdudiyyətləri və şərtlərdən asılı olaraq bu orqanlar tərəfindən ümumi qaydada təsdiq edilir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin maksimal həddi göstərilir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin maksimal həddi həmin aktivlərin girovdan əvvəlki balans dəyerine bərabərdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Maksimal hədd</i>	<i>Xalis hədd</i>
31 dekabr 2015		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,405	6,405
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	40,739	40,739
Sair maliyyə aktivləri	37	37
31 dekabr 2014		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,076	1,076
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	36,443	36,443
Sair maliyyə aktivləri	69	69

Bazar riski. Şirkət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərecesi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Şirkətin məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindeki mənfi dəyişikliklərə görə Şirkətin məruz qala biləcək açıq bazar mövqeləri üzrə mümkün zərər məbleğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. İdarəetmə Komitəsi qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə her gün nəzarət edir. Şirkətin xarici valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi onun məcmu kapitalının 15 faizindən artıq olmamalıdır. Şirkətin hər hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15 faizindən artıq olmamalıdır.

Xarici valyuta riski. Şirkət Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarəetmə Komitəsi her bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmcinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Şirkət spekulativ fəaliyyət və ya heçin q məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə eməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır. Açıq valyuta mövqeyini idarə edərkən Şirkət kredit portfeli üzrə bütün ehtiyatları yerli valyutada ifadə edilən maliyyə aktivlərindən çıxır. Hesabat dövrünün sonuna Şirkətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015			31 dekabr 2014		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Mövqe
Azərbaycan manatı	14,363	4,758	9,605	16,163	3,052	13,111
ABŞ dolları	32,818	33,346	(528)	21,425	21,679	(254)
Cəmi	47,181	38,104	9,077	37,588	24,731	12,857

Yuxarıdakı cədvələ yalnız monetar aktivlər və öhdəliklər daxildir. Şirkət hesab edir ki, qeyri-monetar aktivlərə investisiyalar əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına getirib çıxarmır.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişenlərin sabit qalması şətələ, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrinəndəki mömkün dəyişikliklərin mənfeət və ya zərərə, eləcə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
	Mənfeət və ya zərərə təsir	Mənfeət və ya zərərə təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi (2014: 30%)	(106)	(76)
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi (2014: 30%)	106	76

Valyuta məzənnələrinəndəki bu cür dəyişikliklərin Şirkətin mənfeət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Şirkətin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Şirkət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Şirkətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrlə qədər olan müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri eks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Şirkət bütün mömkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninin mömkün ola biləcək limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

Faiz dərəcəsi riski. Şirkət bazar faiz dərəcelərinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəceləri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına sebəb ola bilər. İdareetmə Komitəsi faiz dərəcelərinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə her gün nezarət edir.

Aşağıdakı cədvəldə Şirkətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcelərinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

Min Azərbaycan manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2015							
Cəmi maliyyə aktivləri	8,302	3,786	5,456	9,431	18,953	1,253	47,181
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	23,188	2,485	3,284	8,435	712	-	38,104
31 dekabr 2015-ci il tarixinə faiz dərəceləri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	(14,886)	1,301	2,172	996	18,241	1,253	9,077
31 dekabr 2014							
Cəmi maliyyə aktivləri	2,640	3,252	4,737	8,241	14,446	4,272	37,588
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	713	-	1,201	2,913	19,408	496	24,731
31 dekabr 2014-cü il tarixinə faiz dərəceləri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	1,927	3,252	3,536	5,328	(4,962)	3,776	12,857

Şirkət AZN ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfeəti AZN üzrə faiz dərəcelərindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkət öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzərət edir. Şirkətin baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	2015		2014	
	AZN	ABŞ dolları	AZN	ABŞ dolları
Aktivlər				
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	27	19	28	19
Öhdəliklər				
Müddətli borc öhdəlikləri	-	8	-	8
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	17	-	6	-
Korporativ istiqrazlar	9	-	9	-
Avroistiqrazlar	-	9	-	9

Coğrafi risk konsentrasiyaları. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiya təhlili aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Azərbaycan Respublikası	İETT-yə üzv ölkələr	İETT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,405	-	-	6,405
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	40,739	-	-	40,739
Sair maliyyə aktivləri	37	-	-	37
Cəmi maliyyə aktivləri	47,181	-	-	47,181
Öhdəliklər				
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	1,647	-	-	1,647
Müddətli borc öhdəlikləri	-	25,398	-	25,398
Korporativ istiqrazlar	3,055	-	-	3,055
Avroistiqrazlar	-	-	7,948	7,948
Sair maliyyə öhdəlikləri	56	-	-	56
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	4,758	25,398	7,948	38,104
İlin sonuna xalis mövqə	42,423	(25,398)	(7,948)	9,077

Aktiv və öhdəlikler adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Kassa fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Şirkətin maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiya təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İETT-yə üzv ölkələr	İETT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,076	-	-	1,076
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	36,443	-	-	36,443
Sair maliyyə aktivləri	69	-	-	69
Cəmi maliyyə aktivləri	37,588	-	-	37,588
Öhdəliklər				
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	392	-	-	392
Müddətli borc öhdəlikləri	-	17,301	-	17,301
Korporativ istiqrazlar	3,046	-	-	3,046
Avroistiqrazlar	-	-	3,986	3,986
Sair maliyyə öhdəlikləri	6	-	-	6
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	3,444	17,301	3,986	24,731
İlin sonuna xalis mövqə	34,144	(17,301)	(3,986)	12,857

Diger risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları eks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzəret edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə Şirkətin əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərdən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Şirkətin çətinliklərlə üzleşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Şirkətin Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcelərinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğunu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik riskini idarə etmək məqsədilə Şirkət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilen geləcək pul vəsaitlərinin hərəketinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə institutları ilə Şirkət arasında bağlanmış kredit müqavilələrində minimum likvidlik tələbləri nəzərdə tutulur. Rəhbərlik 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə Şirkət tərəfindən həmin likvidlik tələblərinə riayət olunduğunu hesab edir. 12-ci Qeydə baxın.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkətin likvidlik siyaseti aşağıdakılardır özündə eks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Şirkətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Şirkətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksek likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının müəyyən vaxt çərçivəsində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitoringinin aparılması.

Aşağıdakı cədvəllərdə potensial olaraq yarana biləcek faizlər də daxil olmaqla, Şirkətin öhdəliklərinin balans dəyəri balans tarixində müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər							
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	95	191	286	572	772	-	1,916
Müddəti borc öhdəlikləri	23,624	2,339	-	-	-	-	25,963
Korporativ istiqrazlar	242	-	3,297	-	-	-	3,539
Avroistiqrazlar	-	-	-	8,211	-	-	8,211
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	23,961	2,530	3,583	8,783	772	-	39,629

31 dekabr 2014-cü il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər							
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	392	-	-	-	-	-	392
Müddəti borc öhdəlikləri	362	-	1,565	3,265	14,226	512	19,930
Korporativ istiqrazlar	-	-	-	-	3,237	-	3,237
Avroistiqrazlar	-	-	-	-	4,236	-	4,236
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	754	-	1,565	3,265	21,699	512	27,795

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanın nəzərə alınmadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvezində, Şirkət aşağıda göstərildiyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il tarixinə							
Maliyyə aktivləri	8,302	3,786	5,456	9,431	18,953	1,253	47,181
Maliyyə öhdəlikləri	23,188	2,485	3,284	8,435	712	-	38,104
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri							
(14,886)	1,301	2,172	996	18,241	1,253	9,077	
31 dekabr 2014-cü il tarixinə							
Maliyyə aktivləri	2,640	3,252	4,737	8,241	14,446	4,272	37,588
Maliyyə öhdəlikləri	713	-	1,201	2,913	19,408	496	24,731
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri							
1,927	3,252	3,536	5,328	(4,962)	3,776	12,857	

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluq Şirkətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillədir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə biler. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanmış öhdəliklərin münasib dəyerle əvəz edilməsi imkanı, Şirkətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rehbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

22 Kapitalın idarə Olunması

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Şirkətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini və kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etmekdir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Şirkət kredit müqavilələri üzrə xüsusi maliyyə şərtlərində nəzərdə tutulan kapitalın adekvatlılığı tələblərinə riayət etmişdir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə idarə olunan kapital müvafiq olaraq 47,204 min AZN və 37,630 min AZN təşkil etmişdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

23 Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzləşdirilməsi

Şirkət BHMS-ə uyğun olaraq əvəzləşdirilmiş və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmiş maliyyə aktivləri və ya öhdəliklərinə malik deyil. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə hüquqi qüvvəyə malik əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələr çərçivəsində əvəzləşdirilən maliyyə alətləri aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmədən sonrakı xalis məbləğ	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar ve oxşar müqavilələrin təsirinə məruz qalan məbləğlər: maliyyə alətləri	Xalis risk məbləği
31 dekabr 2015	(a)	(b)	(c) = (a) – (b)
Maliyyə aktivləri			
Müşəterilərə verilmiş kreditlər	40,739	25,398	15,341
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	25,398	25,398	-

31 dekabr 2014-cü il tarixinə hüquqi qüvvəyə malik əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələr çərçivəsində əvəzləşdirilən maliyyə alətləri aşağıda göstərilir::

Min Azərbaycan manatı ilə	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmədən sonrakı xalis məbləğ	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar ve oxşar müqavilələrin təsirinə məruz qalan məbləğlər: maliyyə alətləri	Xalis risk məbləği
31 dekabr 2014	(a)	(b)	(c) = (a) – (b)
Maliyyə aktivləri			
Müşəterilərə verilmiş kreditlər	36,443	17,193	19,250
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	17,301	17,193	108

24 Təəhhüdler və Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri. Adı fealiyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Şirkətə qarşı irəli sürüle bileyəcək iddialarla əlaqədar, Şirkətin Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırlı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Şirkətin əməliyyatları və fealiyyəti ilə bağlı vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin mövqələri müvafiq vergi orqanları tərefindən sual altına qoyula bilər.

Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyənəşdirərkən daha sərt mövqə nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fealiyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Şirkətə qarşı böyük məbleğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıa bilər. Vergi orqanları tərefindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fealiyyəti yoxlanıla bilər. Müəyyən hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin əsas vəsaitləri ilə bağlı kapital məsrəfləri üzrə müqavilə öhdəlikləri olmamışdır (2014: 18 min AZN).

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Şirkət lizinq alan kimi çıxış etdikdə, leğv oluna bilməyən əməliyyat lizinqi üzrə gələcək ödənişlərin minimal hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
1 ildən az	31	31
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	31	31

Xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət olunması. Şirkət əsasən borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət edilməməsi Şirkət üçün menfi nəticələrə, o cümlədən borc öhdəlikləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və mövcud kreditlərin qaytarılması müddətinin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər.

12-ci Qeyddə göstərildiyi kimi, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkət bir sıra xarici maliyyə təşkilatları ilə bağlanmış kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməmişdir. Bu, Azərbaycan manatının 2015-ci ilin fevral və dekabr aylarında baş verən devalvasiyası ilə bağlıdır. 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə Şirkət bütün digər xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etmişdir.

25 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər məcburi satış və ya leğvetmə halları istisna olmaqla, maraqlı və yaxşı məlumatlandırılmış tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbleği eks etdirir və en yaxşı olaraq fəal bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Şirkət tərefindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilmesi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin hecmini məhdudlaşdırmaqdə davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmış ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyerini eks etdirə bilər və bu sebəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini eks etdirməye bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

25 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya edilmiş dəyerlə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Azerbaycanda faiz dərəcələrinin uzun müddət sabit olmasına görə dəyişkən faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskine və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş geləcək pul vəsaitlərinin hərəketi metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri kontragentin valyuta, maliyyə alətinin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		
İstehlak kreditləri	illik 24%	illik 23%
İpoteka kreditləri	illik 16%	illik 17%
Ticarət kreditləri	illik 29%	illik 30%
Kənd təsərrüfatı kreditləri	illik 29%	illik 32%
İstehsal kreditləri	illik 30%	illik 23%
Xidmət kreditləri	illik 23%	illik 21%

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 8-ci Qeydə baxın.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri analoji kredit riskine və yerde qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəketinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin ("tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər") ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş tələb edildikdə ödənilən məbləğ kimi hesablanır. Müddətli borc öhdəliklərinin balans dəyəri haqqında məlumat üçün 12-ci Qeydə baxın.

Buraxılmış istiqrazların ədalətli dəyəri kotirovka olunan qiymətlər əsasında müəyyən edilir. Müəyyən edilmiş ödəmə müddətlərinə malik olan sabit faizli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit risklərinə və yerde qalan ödəmə müddətlərinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəketinə əsasən hesablanır.

Ədalətli dəyerin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyer iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə elde edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalara bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliyi bütövlükdə ədalətli dəyerin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

25 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyeri (davamı)

Ədalətli dəyerlə qiyəmtəndirilməyən, lakin ədalətli dəyeri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyer iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyerin təhlili və ədalətli dəyerlə qiyəmtəndirilməyən aktivlərin balans dəyeri aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2015				31 dekabr 2014			
	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	Balans dəyeri	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	Balans dəyeri
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>								
Maliyyə aktivləri								
- Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	40,739	-	40,739	-	36,443	-	36,443
- Sair maliyyə aktivləri	-	37	-	37	-	69	-	69
- Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,405	-	-	6,405	1,076	-	-	1,076
Cəmi	6,405	40,776	-	47,181	1,076	36,512	-	37,588

Ədalətli dəyer iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyerin təhlili və ədalətli dəyerlə qiyəmtəndirilməyən öhdəliklərin balans dəyeri aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2015				31 dekabr 2014			
	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	Balans dəyeri	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyer	Balans dəyeri
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>								
Maliyyə öhdəlikləri								
- Müddətli borc öhdəlikləri	-	25,398	-	25,398	-	17,301	-	17,301
- Banklara ödəniləcək vəsaitlər	-	1,647	-	1,647	-	392	-	392
- Korporativ istiqrazlar	3,055	-	-	3,055	3,046	-	-	3,046
- Avroistiqrazlar	7,948	-	-	7,948	3,986	-	-	3,986
- Sair maliyyə öhdəlikləri	-	56	-	56	-	6	-	6
Cəmi	11,003	27,101	-	38,104	7,032	17,699	-	24,731

26 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Şirkət maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satılıq bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerlə eks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZƏD"). "Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerlə eks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri.

Bütün maliyyə aktivləri "kreditlər və debitor borcları" kateqoriyasına təsnifləşdirilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyerlə eks etdirilir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

27 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nezərdən keçirilərken, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Əsas idarəedici heyət</i>
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği	63

2015-ci il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Əsas idarəedici heyət</i>
Faiz gəlirləri	10
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	24
İl ərzində əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin məbləği	2
İl ərzində əlaqəli tərəflərin ödədiyi kreditlərin məbləği	61

31 dekabr 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Əsas idarəedici heyət</i>
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği	71
Avroistiqrazlar (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 9%)	86

2014-cü il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Əsas idarəedici heyət</i>
Faiz gəlirləri	7
Faiz xərcləri	2
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	15
İl ərzində əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin məbləği	78
İl ərzində əlaqəli tərəflərin ödədiyi kreditlərin məbləği	31

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il ərzində əsas idarəedici heyətə (idarə heyətinin üzvlərinə) ödənişlər 410 min AZN məbləğində (2014: 373 min AZN) əmək haqqı və 49 min AZN məbləğində (2014: 42 min AZN) bonuslardan ibarət olmuşdur.

28 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr

6 aprel 2016-cı il tarixində Şirkət 3,000 min AZN məbləğində korporativ istiqrazları tam ödəmişdir.

5 may 2016-cı il tarixində Şirkət "Paşa Bank" ASC-dən götürdüyü 650 min AZN məbləğində borc vəsaitini müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixindən (26 avqust 2017-ci il) əvvəl ödəmişdir.